

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n ja 6 luvun 9 §:n ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain 3 luvun 1 §:n ja 6 luvun 9 §:n ja työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 83/2019 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Joni Rehunen, sosiaali- ja terveysministeriö
- erityisasiantuntija Jukka Mattila, valtiovarainministeriö
- tutkimuspäällikkö Signe Jauhiainen, Kansaneläkelaitos
- tutkimusprofessori Tomi Kyyrä, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- ekonomisti Juha Rantala, Eläketurvakeskus
- sosiaaliasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Samppa Koskela, STTK ry
- johtava asiantuntija Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toiminnanjohtaja Niina Jussila, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry
- toiminnanjohtaja Jukka Haapakoski, Työttömien Keskusjärjestö ry
- yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Simo Aho

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- työ- ja elinkeinoministeriö
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Akava ry
- Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ry

Valiokunnan lausunto TyVL 4/2019 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneiden osalta työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden eli ns. eläke- tai työttömyysputken alaikärajaa nostetaan 61 vuodesta 62 vuoteen. Työnantajien rahoitusvastuun päättymisikää nostetaan samalla lisäpäivien alaikärajan nostoa vastaavasti yhdellä vuodella 63 vuodesta 64 vuoteen. Lisäksi työttömyysetuuden myöntämisen ja työttömyysvakuutusmaksuvelvollisuuden yläikäraja ehdotetaan muutettavaksi vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneillä seuraamaan työntekijän eläkelain (395/2006) mukaista alinta vanhuuseläkeikää.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja kannatettavina. Valiokunta toteaa, että esitys tukee osaltaan hallitusohjelmaan kirjattua tavoitetta lisätä ikääntyneiden ja muiden vaikeasti työllistyvien työllisyyttä. Ikääntyneiden työllisyyden parantaminen on myös keskeistä hallitusohjelmaan kirjatun 75 %:n työllisyysastetavoitteen saavuttamisen kannalta.

Aiemmin toteutettujen lisäpäiväoikeuden ikärajojen korotusten on todettu pidentäneen työuria ja siten vähentäneen työttömyyttä. Nyt ehdotetun lisäpäiväoikeuden ikärajan noston on arvioitu lisäävän työllisten määrää 6 000 henkilöllä vuoden 2025 loppuun mennessä. Pidemmällä aikavälillä noston vaikutus arvioidaan jonkin verran suuremmaksi. Ehdotetun muutoksen työllisyysvaikutus perustuu siihen, että ne, jotka eivät ole oikeutettuja lisäpäiviin, pysyvät pidempään töissä.

Ikääntyvien säilyttäessä työpaikkansa nykyistä pidempään on toisaalta mahdollista, että nuorempien ikäluokkien työllistymismahdollisuudet vähenevät sen myötä. Tällaista syrjäyttämisaikutusta ei ole valiokunnan saaman tiedon mukaan kuitenkaan tutkittu. Ikääntyvien työttömien uudelleen työllistymisen on arvioitu joka tapauksessa olevan nuorempiin ikäluokkiin verrattuna paljon epätodennäköisempää.

Aiemmissä muutoksissa työttömyysputken alaikärajan siirtämisen on havaittu muun muassa vahvistaneen muutoksen kohteena olevien ikäluokkien keskimääräistä tulotasoja. On myös huomattava, että työttömyysputkessa olevan eläke jää pienemmäksi verrattuna siihen, että henkilö jatkaa työntekoa vanhuuseläkeikänsä asti.

Valiokunta pitää tärkeänä, että julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetään jatkossakin 60 vuotta täyttäneitä koskevasta oikeudesta työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön sekä kotikunnan työllistämisvelvoitteesta. Ikääntyneiden pääsyä työllistymistä edistävien ja yksilöllisten palveluiden piiriin on myös tehostettava.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TyVL 4/2019 vp

Helsingissä 26.11.2019

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anna Kontula vas
varapuheenjohtaja Katja Taimela sd
jäsen Kim Berg sd
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Petri Honkonen kesk
jäsen Terhi Koulumies kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Jukka Mäkynen ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Riikka Slunga-Poutsalo ps
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Matias Marttinen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maiju Tuominen

**Valiokunnan lausunto TyVL 4/2019 vp
Eriävä mielipide**

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Kokoomus tukee hallituksen esitystä nostaa työttömyysputken alaikäraja 61 vuodesta 62 vuoteen vuonna 1961 ja sen jälkeen syntyneiden osalta. Muutos ei ole varsinaisesti hallituksen oma toimenpide, vaan pohjautuu työmarkkinajärjestöjen vuonna 2014 tekemään eläkesopimukseen ja vuoden 2017 työeläkeuudistussopimukseen. Lisäksi muutoksen vaikutukset eivät käytännössä kosketa kuluva vaalikautta. Vuonna 1961 syntyneet saavuttavat putken uuden alaikärajan vuonna 2023 täyttäessään 62 vuotta. Työttömyysputken alaikäraja ei siis ole nopeavaikutteinen työllisysoimi, vaan työllisyshyödyt on arvioitu vuodelle 2025 ja siitä eteenpäin.

Valiokunnan kuulemisessa on saatu eri tahoilta vahvaa viestiä siitä, että työttömyysputken ikärajan nostolla on havaittu olevan merkittäviä positiivisia vaikutuksia ikääntyneiden työllisyyteen. Tutkimusnäyttö asiassa on vahva (mm. Rantala 2002, Kyyrä & Ollikainen 2006, Kyyrä & Wilke 2007, Uusitalo & Nivalainen 2013, Kyyrä & Pesola 2017).

Kokoomus on esittänyt omassa vaihtoehtobudjetissaan työttömyysputken poistamista kokonaan. Putkessa jo olevien asema turvattaisiin, mutta uusia henkilöitä ei hyväksyttäisi putkeen. Esimerkiksi työ- ja elinkeinoministeriön Työllisyyspaketti-työryhmän raportin (33/2016) mukaan työttömyysputken poisto voisi nostaa työllisyyttä noin 10 000 hengellä.

Kokoomuksen ryhmä esittää sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että valiokunta arvioisi koko työttömyysputken poistoa ja kuulisi asiassa asiantuntijoita. Muutos parantaisi ikääntyneiden työllisyyttä ja vahvistaisi julkista taloutta. Päätöksen tueksi on olemassa paljon putken poistoa tukevaa akateemista tutkimusta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 26.11.2019

Ruut Sjöblom kok
Terhi Koulumies kok
Matias Marttinen kok